

Kulturdepartementet

Riksantikvarieämbetet

Ink. 2000-12-21

Dnr 311-2415-2000

Förslag av Riksantikvarieämbetet till byggnadsminnesförklaring och fastställande av skyddsföreskrifter för kustartilleriregementet i Fårösund, KA 3, Gotlands kommun och län

(311-2415-2000) 3 bilagor

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att kustartilleriregementet i Fårösund, KA 3, i Gotlands kommun och län (*nedan förtecknade byggnader*) skall vara byggnadsminne enligt förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m. Vidare fastställer regeringen de avgränsningar och de skyddsföreskrifter för anläggningen som framgår av *bilagorna*.

Regeringen erinrar om att bestämmelser om tillstånd till ändring, hävande eller överlåtelse finns i 6-10 §§ förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m.

Byggnad/fastighet	Beteckning på bilagd karta
<i>Delområde A:</i>	
Kanslihus	24
Parkanläggning	27
Kasernen Kanonen	10
Kasernen Ankaret	37
Exercisplan med klocka	X1
Vaktbyggnaden	25
Förläggningen Siktet	332
Expeditionsbyggnad (ATO-baracken)	11
Förläggningen Granaten	172
Expeditionsbyggnad (KAS-baracken)	22
Skyddsrum	98
Marketenteriet	20
Luftvapenhallen	21
Militärrestaurangen	18
Kompaniförrådet	178

Skolbyggnad	149
<i>Delområde B:</i>	
Pjäshallen	102
Sporthallen	91
Förråd	Z14, 92, Z31, 31, 94, 150, 173
Skyddsrum	88
Kontorsbyggnader	30, 16
Skyddsrum	33
Branddamm	34
Fredsörråd	170-171
<i>Delområde C:</i>	
Krigsförråd	212
Sjukhus	105
Förråd	Z1-4, 43, Z5, 39, Z903, 177, 71, 72, 77
Verkstadsbyggnad	104
<i>Delområde D:</i>	
Transportcentral	69
<i>Delområde E:</i>	
Bunge flygfält	(bilaga 2)
Hangar	1

Ärendet

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) fick genom ett regeringsbeslut den 27 april 2000, med anledning av proposition 1999/2000:30 Det nya försvaret, i uppdrag att utarbeta ett underlag med en kulturhistorisk prioritering av den egendom som påverkas av avvecklingar inom Försvarsmakten. RAÄ har nu i en skrivelse den 4 december 2000 lämnat förslag till byggnadsminnesförklaring med skyddsöreskrifter för kustartilleriregementet i Fårösund, KA 3, Gotlands kommun och län. RAÄ har därvid i huvudsak anöört följande.

KA 3 och Bunge flygfält är belägna på norra Gotland vid Fårösunds samhälle, flygfältet ligger söder om kasernområdet. Områdets bebyggelse är relativt småskalig, med en blandning av byggnader i betong och trä. Bebyggelsen är utspridd och oregelbunden utan den stränga axialitet som präglar den militära arkitekturen fram till slutet av 1920-talet. Den spridda arkitekturen blev vid denna tid ett ideal för utformandet av militära anläggningar. Syftet var att förhindra luftangrepp. Kasernområdet invigdes på nyåret 1938/39, men Fårösunds militära historia går tillbaka till 1850-talet.

Som skäl för förslaget har RAÄ anöört bl.a. följande. KA 3 är genom sin långa militärhistoria och som en bas för landets kustförsvar med lång kontinuitet särskilt intressant. Anläggningen utgör en av landets få

bevarade militära anläggningar präglade av funktionalistisk arkitektur. Genom denna byggnadsminnesförklaring – med bevarande av områdets planstruktur med stovvägnät samt byggnader och anläggningar – kan bebyggelseutvecklingen vid förband av detta slag under 1900-talet visas och förstås. Inom området finns ett representativt urval av 1900-talets militärarkitektur från flera decennier. Byggnadernas olika ålder och enkla utförande framhäver kontinuitetsvärdet. Bunge flygfält bidrar som ett komplement till kustartilleriet till kontinuiteten på platsen och förhöjer områdets kulturhistoriska värden.

RAÄ bedömer att flera av regementets byggnader har ett högt kulturhistoriskt värde (kategori 1, se *bilaga 1*). Andra byggnader bedöms ha ett miljövärde (kategori 2, se *bilaga 1*), dvs. de bidrar till den karaktäristiska miljön. På grund av skyddsområdets storlek och olika karaktärer har RAÄ delat upp området i flera delområden – benämnda A-E – vilket framgår av *bilaga 1*.

Beskrivning av fastigheterna

Byggnaderna i kasernområdets kärna (*delområde A*) har placerats fritt i terrängen dels i parkliknande omgivning och dels vid exercisfältet. Kanslihuset, parkanläggningen samt kasernerna följer det sena 1930-talets och tidiga 1940-talets funktionalistiska formspråk. Interiörerna i kanslihuset har enligt RAÄ:s bedömning ett arkitekturhistoriskt värde med tyngdpunkt på 1940- och 1950-talens inredningskonst. Byggnaderna har också ett stort militärhistoriskt värde. Bebyggelsen representerar kasernområdets utvecklingsfaser från 1930-1980-talen. De senare byggnaderna från 1970- och 1980-talen (kompaniförrådet och skolbyggnaden) är enligt RAÄ viktiga för områdets kontinuitetsvärde.

Pjäshallen och sporthallens äldre delar hör till områdets äldre byggnadsstruktur. RAÄ bedömer dem vara karaktärsbyggnader och att de har stort teknik- och arkitekturhistoriskt värde. Förråden och skyddsrummen (*delområde B*) m.fl. byggnader från 1940-1980-talen visar väl det sena 1900-talets traditionella sätt att bygga enklare lager och verkstäder. RAÄ anser att dessa byggnader är viktiga för att förstå områdets innebörd och att de har ett stort pedagogiskt värde samt ett militärhistoriskt och ett kontinuitetsvärde. I strandskyddszonen ligger värn och ett f.d. pumpverk från 1940-talet vilka är viktiga för förståelsen av försvaret av anläggningen mot anfall från havet. I strandlinjen ligger dessutom värn och mindre byggnader som är skyddade enligt Miljöbalkens bestämmelser.

Förrådsområdet (*delområde C*) har en enhetlig, till terrängen anpassad karaktär som är typisk för det sena 1900-talets enkla militärarkitektur. Sjukhuset och verkstadsbyggnaden kompletterar helhetsbilden. Byggnaderna inom detta område utgör enligt RAÄ:s bedömning typexempel på det sena 1900-talets enklare arkitektur och har ett stort kontinuitetsvärde.

Transportcentralen (*delområde D*) uppfördes på 1940-talet och har enligt RAÄ ett stort värde som karaktärsbyggnad. De senare förändringarna bedöms inte ha minskat värdet.

Bunge flygfält och dess hangar (*delområde E*) ligger på en särskild fastighet. Området karaktäriseras av flygfältet med sina tre banor, hangar och platta. Bunge flygfält är ett viktigt inslag i det öppna landskapet kring Fårösund enligt RAÄ:s menande. Hangaren har ett stort byggnadstekniskt och arkitektoniskt värde. Betongplattan hör nära samman med hangaren medan landningsbanorna är en viktig vittnesbörd om områdets militärhistoria och bidrar till områdets öppna karaktär.

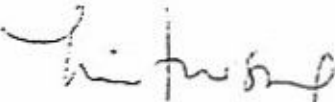
Inhämtade synpunkter

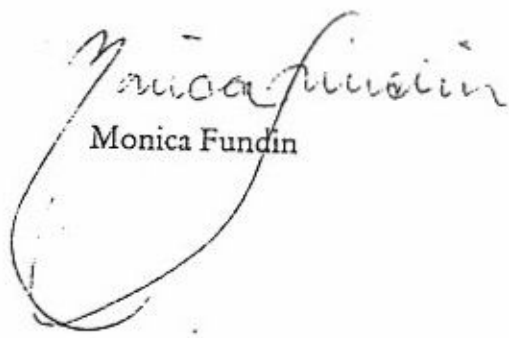
Fortifikationsverket, Gotlands kommun och Vasallen AB har av RAÄ beretts tillfälle att lämna synpunkter i ärendet.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen gör samma bedömning som RAÄ gjort i ärendet.

På regeringens vägnar

Marita Ulvskog

Monica Fundin